

Koos van Zomeren. *Sneeuw van Hem*. De Arbeiderspers

'Een typische verkleiner', heeft Koos van Zomeren zichzelf wel eens genoemd: 'Hele romans schrompelen onder mijn handen ineen tot een hoekje in de krant'. Jarenlang ging hij dat hoekje niet te buiten, tot dagelijks genoeg van vele lezers van deze krant. In zijn nieuwe roman *Sneeuw van Hem* bewandelt hij de omgekeerde weg. Niet iets groots wordt verkleind, maar iets kleins wordt vergroot. Nu ja, klein - het gaat Van Zomeren om niets minder dan een kritieke fase in het leven van zijn hoofdpersoon, de ruim vijftigjarige schrijver Thomas Hem. Het kleine is voor deze Hem (een pseudoniem, dat niet toevallig de gedachte oproept aan een Haar) dus tevens alomvattend, want over een ander leven beschikt hij niet.

Hetzelfde lijkt te gelden voor Van Zomeren. Thomas Hem vertoont namelijk een opvallende gelijkens met de hoofdpersonen van eerdere romans als *Het schip Herman Manelli* (1990) en *Meisje in het veen* (1996) en met Van Zomeren zelf in zijn krantencolumns. Dat stempelt *Sneeuw van Hem* ogenschijnlijk tot een autobiografische roman, een genre dat de afgelopen tijd in de Nederlandse literatuur een welhaast epidemische verbreiding heeft gekend. Met een dun laagje fictie als alibi exploiteert de ene schrijver na de andere het lief en leed uit de eigen privé-sfeer. Echtscheidingen, midlifecrisis, drankproblemen, gestorven ouders en geliefden - niets blijft de lezer in de jacht op authenticiteit en medeleven onthouden.

Het maakt al gauw een zelfgenoegzame indruk, hoezeer sommige schrijvers ook de schijn weten te wekken dat zij het *niet* met zichzelf hebben getroffen. Wat dit laatste betreft valt Van Zomeren weinig te verwijten. Zijn alterego Thomas Hem ontpopt zich als een stugge melancholicus, een niet van rancune gespeende piekeraar, die zich omstandig wentelt in zelfbeklag en zich gerust als 'middelmatig' wil beschouwen op voorwaarde dat anderen niet ten onrechte worden opgehemeld.

Van zijn uitgever heeft hij de opdracht gekregen nu eens een roman van 300 bladzijden te schrijven. De vraag is alleen: hoe doe je dat? De boekwinkels mogen dan vol liggen met dikke romans 'van niks', zoals zijn uitgever hem verzekert, inclusief de 'Pil van Mulisch' (die hier weer eens als kop van Jut mag figureren), maar om 300 bladzijden te vullen heb je toch op z'n minst een verhaal nodig.

Ziedaar het probleem van Hem én van Van Zomeren: 'God, geef me een verhaal, geef me alsjeblieft een verhaal'. Wanneer deze verzuchting klinkt, weten we al dat Hem een spannende verhouding heeft met een getrouwde jonge vrouw, menig heroïsch potje patience speelt en geobsedeerd wordt door kou, sneeuw en ijs - in deze roman de symbolen van zuiverheid en verweer tegen de vergankelijkheid.

Maar is dat al een verhaal? Lange tijd lijkt het erop dat Van Zomeren ons wil afschepen met het zoveelste relaas over een *writers block*, de armoedige uitvlucht van iedere schrijver die - anders dan Mulisch in zijn 'Pil' - niet in staat is iets steekhoudends te verzinnen. Want de erotische genoegens met Bettie, gestolen tijdens en tussen haar werkuren op de bibliotheek, en het gejeremieer over de eigen 'depressie' slagen er - ondanks een rake formulering zo nu en dan - maar niet in een meeslepend verhaal te worden.

Pas nadat Betties echtgenoot onverwacht zelfmoord heeft gepleegd en Hem

met zijn hond in verwarring naar de Zwitserse Alpen is uitgeweken, komt hierin verandering. In de bergen ontmoet Hem de jonge Nederlander Hans, die zo'n 150 bladzijden lang de ruimte krijgt om zijn verhaal te vertellen. Het is alsof er een nieuwe roman begint, over een gevoelige, artistiek begaafde puber die met moeder, zusje, nichtjes en een immer verkouden opa in een oud huis aan de IJssel woont. Op het eerste gezicht heeft het allemaal niets met Hem en diens geschiedenis te maken, totdat allerlei parallellen beginnen op te vallen.

Ook deze Hans blijkt geobsedeerd door ijs en sneeuw, door doodgevroren poolreizigers en verongelukte alpinisten. Ook in zijn leven is er sprake van een zelfmoord (zijn vader heeft zich opgehangen). Ook hij is verliefd op een meisje dat in een bibliotheek werkt. Ook hij worstelt, zij het in een priller stadium, met zijn libido en ook hij heeft de wijk genomen naar Zwitserland, om daar uiteindelijk te trouwen met een hoteliersdochter.

Hans noemt zijn verhaal er een van een 'nederlaag', maar Hem realiseert zich weldra dat je evengoed van een 'bevrijding' zou kunnen spreken. Zo fungeert het in elk geval voor Hem, die Hans' lofzang op sneeuw en ijs leert doorzien als 'een pathetische noodkreet tegen het verstrijken van de tijd, een zwakjes gemaskeerde angst voor vrouwen'. Is dat niet ook zijn probleem? Altijd heeft Hem gedacht iemand te zijn voor '*kleine* liefdes', en tot zijn verrassing en schrik blijkt hij in zijn mooie Bettie - na drie mislukte huwelijken - alsnog een *grote* liefde tegen het lijf te zijn gelopen.

Niets hoeft Hem er nog van te weerhouden, nu Betties echtgenoot zich belangeloos van kant heeft gemaakt, om terug naar Nederland te keren en Haar voorgoed in de armen te sluiten. Je houdt het bijna niet voor mogelijk, maar dat is precies wat er gebeurt. Gesmolten is Hems passie voor sneeuw en ijs (het laatste deel van de roman heet zelfs, voor alle duidelijkheid, 'Dooi'): 'Al die ophef, dacht hij. Eigenlijk, dacht hij, ben je gewoon iemand die van warme kleren houdt'.

Dat mag met recht een ontzuisterende conclusie heten, die bovendien vergezeld gaat van enkele kanjers van levenswijsheden. Letterlijk, want Van Zomeren deinst er niet voor terug zijn Hem dingen te laten opschrijven als: 'Het leven denderde gewoon door en je moest zelf maar uitmaken of je er een tijdje aan meedeed of niet. Zo ja, dan was het goed. Zo nee, dan was het ook goed'. Alsof een roman een kalender is. Opzichtig onderstreept het de zwakte van *Sneeuw van Hem*, waarin de naar gevaar en eeuwigheid lonkende fantasieën over duurzame bevroering op de berg of in het poolijs getuigen van een jongensboek-achtige romantiek die in trivialiteit niet onderdoet voor de levenswijsheden welke na de 'dooi' worden omarmd.

In het relaas van Hem is meer dan eens sprake van een schrijven zonder 'franje', een schrijven waarin Hem 'het wezenlijke van mijn bestaan' zou willen betrappen. Dat verraadt iets over de niet geringe ambitie die Van Zomeren met zijn roman moet hebben gehad. Helaas is het resultaat allerminst verstoken van 'franje' en verzinkt het 'wezenlijke' in het eindeloze gemijmer en getob van Hem, dat Van Zomeren zonder veel literaire zelfkritiek de vrije teugel heeft gelaten.

Op deze manier lukt het hem inderdaad de 300 bladzijden (en zelfs meer dan dat) vol te krijgen, maar het blijft bij een langdradige oefening in - al dan niet autobiografische - introspectie, die mij in weerwil van het sfeervolle verhaal over

Hans en diens jongensjaren aan de IJssel met smart doet terugverlangen naar die kleine hoekjes in de krant.

(NRC Handelsblad, 6-2-1998)